Δημήτρης Ι. Λοΐζος, "Ένα προικοσύμφωνο του 1925 από την Μεσσηνία," *Τότε*, τεύχος 28, Νοέμβριος 1987

Ένα προικοσύμφωνο του 1925 από την Μεσσηνία

Γράφει ο Δ.Ι. ΛΟΪΖΟΣ

ΕΝΑΣ παραδοσιακός γάμος πριν από εξήντα περίπου χρόνια, ιδίως στην Ελληνική ύπαιθρο, δεν θα μπορούσε να είναι ολοκληρωμένος χωρίς προικοσύμφωνο. Ο πατέρας της νύφης συνήθως, μαζί με την κόρη του, έδινε στον γαμπρό και προίκα η οποία επισημοποιούνταν με την σύνταξη αυτού του εγγράφου.

ΤΟ ΠΡΟΙΚΟΣΥΜΦΩΝΟ ήταν απαραίτητο για να εξασφαλιστεί ο γαμπρός ότι θα του δοθούν πραγματικά όσα του υποσχέθηκε ο πατέρας της νύφης τη μέρα του «λόγου» ή του αραβώνα. Με αυτό τον τρόπο όμως εξασφαλιζόταν και ο πατέρας της κοπέλας γιατί ο γαμπρός δεν θα μπορούσε να του ζητήσει αργότερα περισσότερα από αυτά που είχαν αρχικά συμφωνηθεί.

Το προικοσύμφωνο συντασσόταν από συμβολαιογράφο για να έχει νομική υπόσταση και ισχύ. Η έλλειψη δικηγόρων ή συμβολαιογράφων στην Ελληνική ύπαιθρο πρέπει να οδηγούσε τους χωρικούς στο να ζητούν την βοήθεια του δάσκαλου ή του παπά του χωριού.

Ένα συμφωνητικό που μοιάζει με προσευχή

Το συμφωνητικό από το Χαροκοπειό της Μεσσηνίας που δημοσιεύεται πιο κάτω, φαίνεται να έχει γραφεί από το χέρι του παπά. Η δεύτερη παράγραφος, που παρεμβάλλεται μεταξύ της εισαγωγής *(«Εις το όνομα του πατρός...»)* και των τυπικών ενός τέτοιου εγγράφου *(«Και εγώ...»)*, κάνει φανερή νομίζω την παρουσία του αντιπρόσωπου της εκκλησίας. Σ' αυτήν την παράγραφο γίνεται λόγος για τον γάμο σαν *«μυστήριο μέγα»* και γενικά για την σύνδεση του με την εκκλησία. Ακόμη, στην τελευταία παράγραφο, μετά τον μακροσκελή κατάλογο των προικιών, υπάρχουν αναφορές σε πρόσωπα της Αγίας Γραφής. Το συμφωνητικό δίνει

την εντύπωση ότι αρχίζει και τελειώνει με την μορφή προσευχής.

Σχετικά με παλιότερα προικοσύμφωνα μπορεί κανείς να ανατρέξει πρόχειρα σε δύο δημοσιεύσεις Ιστορία, αρ. 153 (Μάρτιος 1981), σ. 127 και αρ. 126 (Δεκέμβριος 1978), σ. 120 - 21. Στην πρώτη περίπτωση δημοσιεύεται ένα προικοσύμφωνο του 1826 επίσημα συνταγμένο στο Ναύπλιο και κατατεθημένο στο τότε Υπουργείο Δικαιοσύνης. Το δεύτερο συμφωνητικό αφορά προίκηση κόρης στην Μεθώνη το έτος 1763. Με μάρτυρες δύο ιερείς είναι φανερό ότι έχει γραφεί από παπά. Οι διαφορές μεταξύ τους και η σημαντική ομοιότητα του δεύτερου με αυτό του Χαροκοπειού υποδηλώνει τον ρόλο των εκκλησιαστικών αντιπροσώπων στην Ελληνική ύπαιθρο για αιώνες, σχετικά βέβαια με όλα τα θέματα γύρω από τον γάμο.

«Μια βελονίτσα»

Το προικοσύμφωνο του Χαροκοπειού της Μεσσηνίας, λοιπόν, περιλαμβάνει επακριβώς, ό,τι θα δοθεί στο νέο ζευγάρι από το σπίτι της νύφης. Αναφαίρονται ακόμα και μικροπράγματα όπως *«μια βελονίτσα»*. Φυσικά δεν παραλείπονται τα χρήματα και τα ακίνητα. Γενικά πρέπει να ήταν ένας πολύ καλός γάμος για τα δεδομένα της εποχής.

Πέρα από την λαογραφική αξία του, το Προικοσύμφωνο από το Χαροκοπειό θα μπορούσε στο μέλλον κάτι να προσφέρει στην Κοινωνική Ιστορία ή στην Τοπική Ιστορία της Μεσσηνίας. Το συμφωνητικό βρίσκεται στην κατοχή της οικογένειας **Γιώργου Χ. Καυκαλά** που μένει στην Αθήνα, και η οποία παραχώρησε ευγενικά το έγγραφο για δημοσίευση.

Το προικοσύμφωνο του Χαροκοπειού

Εις το όνομα του Πατρός και του υιού και του Αγίου Πνεύματος Αμήν[1].

Επειδή θείας ευλογίας και τιμής ο Γάμος αξιούται εις την τάξιν των επτά μυστηρίων, το μυστήριον τούτο μέγα εστίν· εγώ δε λέγω εις Χριστόν και εις την Εκλησσίαν, καθώς μαρτυρεί και ο Απόστολος Παύλος.

Και εγώ ο Βασίλειος Μιχελής, έχων θυγατέρα ονομάτι Ειρήνην δίδω αυτήν εις νόμιμον Γάμον, Γυναίκα εις τον Χαράλαμπον Γ. Καυκαλάν, κάτοικον Χαρακοποιού, και δίδω πρώτον την ευχή μου, και κατόπιν τα κατωτέρω ως Προίκα.

1. Τριάκοντα πέντε χιλιάδας δρχ. (35.000). 2. Εν οικόπεδον διακοσίων (200) πήχεων. 3. Έναν καναπέ λαστιχιένιον[2]*. 4. Ένα κωμοδίνον. 5. Ένα μπαούλο. 6. Δύο κρεβάτια. 7. Εξι μαξιλάρες κρεβατιού. 8. Είκοσι συνδόνια. 9. Έξι κουβέρτες*

Σκίτσο: Χριστίνα Χατζηαποστόλου

εξ' ων δύο μάλινες. 10. Έξ. Τραπεζομάνδυλα. 11. Τέσσαρα Κομοσκεπάσματα. 12. Τέσσαρα μπαουλοσκεπάσματα. 13. Εξ. Γύρους[3]. 14. Τριάκοντα υποκάμισα. Δύο εφαπλόματα εξ' ων (έναν;) μεταξωτόν. 15. Δέκα πέντε μπούστους[4]. 16. Δέκα πέντε νυκτικές. 17. Δέκα πέντε εσοφόρια. 18. Δέκα πέντε μεσοφόρια. 19. Τέσσαρα νυκτικά. 20. Δύο νυκτηκοθήκες[5]. 21. Είκοσι πέντε ζεύγες μαξιλάρες. 22. Πέντε ζεύγες μαξιλαράκια καναπέ εξ' ων τρία μεταξωτά. 23. Πέντε μπάντες[6]. 24. Τρεις ντουζίνες πετσέτες φαγητού. 25. Δύο ντουζίνες πετσέτες προσώπου. 26. Τρεις εσάρπες εξ' ων μια μεταξωτή. 27. Δέκα φορέματα εξ' ων ένα μεταξωτό. 28. Τέσσερα τραπεζομάνδυλα φαγητού. 29. Τρία (δισκο;)στρωμάτια. 30. Έναν σταυρόν και διάφορα άλλα εργόχειρα. 31. Είκοσι Τέσσερα πετσετάκια. 32. Τριάκοντα μανδυλάκια. 33. Μία λάμπα. 34. Τρεις δωδεκάδες μαχαιροκουταλοπήρουνα. 35. Έναν δίσκον. 36. Εξ κουταλάκια γλυκού αργυρά. 37. Μια δωδεκάδα ε(φ)λιντζάνια. 38. Μια κουτάλα σούπας. 39. Είκοσι ζεύγες κάλτσες. 40. Δύο πεσκήρια[7]. 41. Εν ζεύγος ενωτιών χρησών[8]. 42. Εν βραχιόλιον. 43. Εν δακτυλίδιον. 44. Μία βελονίτσα. 45. Ένα κακάβι[9]. 46. «Ταψί. 47. (2;) Δεντζέργια[10]. 48. 2 σιδεροστιές[11].

ταύτα δίδω εξ' ιδίας (μ)ου γνώμης και προαιρέσεως διά να τα εξουσιάζουν εις όλην τους την ζωήν και συνάμα οι κληρονόμοι τους, Εγώ τους έδωσα ολίγα και ο Πανάγαθος Θεός να τους δώσει του Αβραάμ, Ισάκ, και Ιακώβ, τα αγαθά, και έτη Μαθουσάλια.

Εις ένδειξιν επικρατεί το Παρόν

Εν Χαρρακοποιώ τη (19; Ιαν;)ουαρίου 1925.

Ο Πατήρ.

Σημειώσεις

1. Έχει διατηρηθεί ο ορθογραφία του πρωτότυπου. 2. Με ελάσματα; 3. Δαντέλες στο κάτω μέρος του μεσοφοριού. 4. Είδος στηθόδεσμου και κορσέ μαζί, που έπιανε από τη μέση της γυναίκας μέχρι και το στήθος. 5. Υφασματένια θήκη για νυχτικά. 6. Χαλί τοίχου. 7. Πετσέτες. 8. Σκουλαρίκια. 9. Είδος χύτρας. 10. Τετζερέδες. 11. Σιδερένια τρίποδα για την φωτιά.